

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

На седници наставно-научног већа Филозофског факултета Универзитета у Београду, одржаној 20. фебруара 2025. године одобрена је комисија за оцену докторске дисертације АНАСТАСИЈЕ БУЦАК под називом „УТИЦАЈ ОПАЖЕНЕ СЛИЧНОСТИ ЉУДИ И ЖИВОТИЊА НА МЕЂУГРУПНЕ ОДНОСЕ”. Комисија је оценила докторску дисертацију и подноси следећи:

ИЗВЕШТАЈ О ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Основни подаци о кандидаткињи и дисертацији

Анастасија Буцак завршила је основне академске студије психологије на Факултету за медије и комуникацију уписала 2014. године, а дипломирала је 2018. г. са просеком 10,00. Мастер студије психологије на Факултету за медије и комуникацију уписала је исте године, а завршила 2020. г., са просеком 10,00. У 2020. г. уписала је докторске студије на Одељењу за психологију, Филозофског факултета, Универзитета у Београду. Просек на докторским студијама био је 9.83.

У периоду од 2015. године, њено радно и практично искуство укључује ангажман у више различитих институција, попут ОШ „Лаза Саватић“ у Београду, Института за ментално здравље „Палмотићева“ и истраживачке агенције „Nina media“ из Новог Сада. Од октобра 2020. г. запослена је на Депарману за психологију Факултета за медије и комуникације, где је ангажована у реализацији наставе на неколико предмета: *Политичка психологија, Академске вештине у психологији, Статистика у психологији и Историја и теорија образовања.*

Анастасија Буцак је до сада објавила пет научних радова у утицајним часописима у области социјалне психологије (два у категорији M21, један у категорији M22 и два у категорији M23). Поред тога, има укупно седам излагања на домаћим и међународним научним конференцијама. У својим радовима, Анастасија се бави широким спектром тема

које углавном обухватају проблематику социјалне психологије међугрупних односа, односа људи и животиња и социјалног идентитета.

Докторска дисертација Анастасије Буцак има 123 стране. Списак референци садржи 124 библиографских јединица. Текст укључује 10 табела и 20 графикона, као и 21 прилог са материјалима коришћеним у истраживањима и додатним статистичким подацима и анализама.

Предмет и циљеви истраживања

Битан део људских интеракција, и то на свакодневном нивоу, одвија се са животињама. Повећана учесталост ових контаката довела је до увиђања разних добробити које можемо имати из ових односа, али је, и поред тога, доста заступљена експлоатација животиња коју оправдава врстизам (или специзам). Заговарајући специзам, људи заправо подржавају веровања у људску моралну супериорност над животињама и самим тим и њихову експлоатацију. Посматрано на овај начин, животиње се опажају као субмисивна и слабија група, чиме је неминовна њихова аналогија са мањинским друштвеним групама, које се често перципирају у терминима ниже позиције у хијерархији групних односа.

Такође, истраживања показују да постоји повезаност између ставова према етничким групама и према животињама. Људи који имају негативније ставове према националним мањинама имају негативније ставове и према животињама, док се истицањем сличности животиња са људима смањују предрасуде према етничким групама путем смањивања степена дехуманизације имиграната, већег степена инклузивности идентитета, више емпатије према имигрантима и нижег нивоа осећаја претње од животињске природе (Costello, 2008).

У складу са тим, предмет овог истраживања био је испитивање утицаја индуковане сличности животиња са људима на интергрупне односе, тачније на односе према животињама и на односе према етничким мањинама на територији Србије. У складу са резултатима претходних истраживања (Bastian, Costello, Loughnan, & Hodson, 2012; Costello & Hodson, 2010; Costello, 2008) у фокусу анализе била је провера (1) потенцијалних корелата конструкта сличности животиња са људима, односно како је сличност животиње-људи повезана са различитим варијаблама попут дехуманизације, инклузивности идентитета,

емпатије према људима, емпатије према животињама, претње животињском природом и односа према животињама. Потом су спроведене две експерименталне студије са циљем тестирања (2) да ли је сличност са животињама могуће индуковати и (3) како би то могло да утиче на односе према животињама и према мањинским групама (директно, али и путем других конструката).

Кратак опис садржаја дисертације

Докторска дисертација састоји се од девет целина.

У *Теоријском делу* кандидаткиња даје општи преглед релевантних феномена и конструката у испитивању односа према животињама, с посебним фокусом на врстизам и опажену сличност људи-животиње, као и потенцијалним посредницима ефеката сличности на однос према животињама и етничким групама. Детаљније су дискутовани и релевантни теоријски модели, попут међуврсног модела предрасуда.

Предмет и циљеви истраживања садржи опис проблема студије и циљева који су испитивани. Кандидаткиња јасно одређује чиме ће се у истраживању бавити и који његов научни допринос.

У одељку *Хипотезе истраживања* приказано је укупно девет хипотеза у корелационој студији, пет хипотеза у првој експерименталној студији и девет хипотеза у другој експерименталној студији. Хипотезе су адекватно формулисане, проверљиве и аргументоване, тј. теоријски и емпиријски утемељене.

Методолошки део даје детаљан приказ три реализоване студије, једне корелационе и две експерименталне, односно, главних елемената примењене методолошке процедуре: варијабли и инструмената, узорка испитаника и процедуре релизовања истраживања. Методолошки аспекти описани су одвојено за сваку појединачну студију. Понуђене су исцрпне и детаљне информације о примењеној методологији, поткрепљене бројним материјалима у прилозима. Приказани су и резултати пилот истраживања које је информисало методолошке одлуке које су донете пре реализације главних студија.

У делу *Резултати истраживања* приказани су резултати анализе, поједично за све три студије. Прво је приказана корелациона студија. Извештено је о повезаностима између варијабли, које су доведене у контекст постављених хипотеза и кратко продискутоване. Потом следи приказ резултат прве експерименталне студије који, поред декриптивне

анализе, укључује анализе којима су провераване хипотезе о ефектима истицања сличности људи и животиња на однос према животињама. Налази прве експерименталне студије су, такође, кратко продискутовани. Напослетку, приказани су и резултати друге експерименталне студије о ефектима истицања сличност људи и животиња на однос према мањинским групама. Ова целина има исту структуру као и приказ прва два истраживања, започиње декриптивном анализом, након које следи тестирање хипотеза и кратка дискусија.

Општа дискусија даје дискусију сумираних налаза све три студије, с посебним освртом на почетним теоријским претпоставкама и моделима који описују односе људи и животиња и механизме „генерализације“ тих односа са животиња на људе. Кандидаткиња компетентно и непристрасно интерпретира добијене податке у контексту постављених хипотеза, указује на добре и лоше стране теоријских модела на којима су формулисана очекивања, и нуди смислена и одмерена алтернативна тумачења налаза који нису у складу са постављеним хипотезама. Након тога следи приказ ограничења студија, с разрађеним препорукама за будућа истраживања.

У *Закључку* су, у најкраћем, сумирани главни закључци све три студије у целини.

Последња два одељка, *Литература* и *Прилози* садрже списак коришћених референци и пратеће прилоге који укључују коришћене инструменте и пратеће и додатне статистичке анализе.

Научни допринос истраживања

Реализовано истраживање је било захтевно и амбициозно постављено. Феномен међугрупних односа анализиран је из једне попутно нове парадигме, односа између животиња и људи, на трагу најскоријих социопсихолошких истраживања у овој области. Као такво, дало је важан допринос корпусу актуелних сазнања и у теоријском и у практичном смислу. У теоријском смислу, пружио је важне увиде у адекватност постулираних модела људско-животињских односа у контексту своубухватније анализе феномена међугрупних односа која је укључивала широк спектар релевантних и раније неистражених варијабли. То је, са једне стране, била додатна провера претходних истраживања и теоријских модела у овој области, а, са друге, њихово крос-културно

валидирање у специфичном социјално-културном контексту. У практичном смислу, налази истраживања имају важне практичне импликације не само у погледу трасирања неких будућих истраживања овог и сродних феномена, већ и у погледу развоја стратегија превенције и умањења етничких нетрпељивости и борбе против етничких предрасуда на иновативан и индиректан начин. Све у свему, предложена докторска дисертација представља вредан подухват анализе феномена међугрупних односа у теоријско-концептуалном, методолошко-операционалном и емпиријском смислу.

У докторском раду Анастасија Буцак показала је темељно познавање теме, методолошку и статистичку компетентност, као способност сагледавања резултата из различитих теоријских перспектива. На тај начин успешно је испунила све циљеве наведене у претходно одобреном нацрту дисертације.

Закључак

Имајући у виду све напред речено, комисија предлаже Наставно-научном већу Филозофског факултета да прихвати њену позивитну оцену и дозволи кандидаткињи АНАСТАСИЈИ БУЦАК да јавно брани своју докторску дисертацију под називом „УТИЦАЈ ОПАЖЕНЕ СЛИЧНОСТИ ЉУДИ И ЖИВОТИЊА НА МЕЂУГРУПНЕ ОДНОСЕ“.

У Београду,
3. март 2025. г.

КОМИСИЈА:

проф. др Драган Попадић
Универзитет у Београду, Филозофски факултет

проф. др Ирис Жежел
Универзитет у Београду, Филозофски факултет

проф. др Марија Бранковић
Универзитет у Београду, Институт за филозофију и друштвену теорију
Универзитет Сингидунум, Факултет за медије и комуникације